

УДК 338.46

Іванова М.І.¹, Швець В.Я.², Григор А.В.³

¹ д.е.н., проф. НТУ «Дніпровська політехніка», Україна

² д.е.н., проф. НТУ «Дніпровська політехніка», Україна

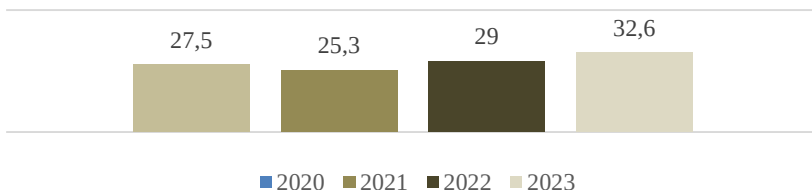
³ магістр, група 292м-24-1, «НТУ «Дніпровська політехніка», Україна

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ПЕРЕХІД ВІД ВИЖИВАННЯ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасний економічний ландшафт характеризується підвищеною нестабільністю та високою невизначеністю, що вимагає від підприємств постійної готовності до кризових явищ. Антикризове управління перестає бути винятковим інструментом реагування на надзвичайні ситуації, перетворюючись на ключовий елемент стратегічного планування, спрямованого на забезпечення не лише виживання, а й сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Антикризове управління – це сукупність управлінських рішень, спрямованих на запобігання або мінімізацію впливу кризових явищ на підприємство. Воно охоплює фінансові, операційні, стратегічні й кадрові заходи, що дозволяють відновити ефективність функціонування підприємства або вивести його на новий рівень конкурентоспроможності [1].

Сучасна економічна ситуація, що склалася в Україні внаслідок тривалого збройного конфлікту, енергетичної кризи та загальної нестабільності на ринках, призвела до суттєвого зростання загроз для бізнесу. За таких умов антикризове управління стає не лише інструментом реагування на тимчасові проблеми, а й основою формування довгострокової стратегії сталого розвитку підприємства. У період з 2021 по 2023 роки фінансовий стан українських підприємств зазнав значних коливань, зумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, включаючи повномасштабну війну, економічну нестабільність та глобальні виклики. Особливо гостро ці зміни відчувалися в промисловому секторі (рисуюнок 1).

Рисуюнок 1 – Частка збиткових підприємств у промисловому секторі 2020-2023 р., % [2]

За рисунком 1, у 2021 р. спостерігалось поступове відновлення економіки після пандемічного спаду. Повномасштабне російське вторгнення в лютому 2022 р. спричинило суттєві економічні потрясіння. Частка

збиткових підприємств у промисловості зросла до 35,7%. Особливо постраждали металургійні підприємства: наприклад, «АрселорМіттал Кривий Ріг» зазнав збитків у розмірі 49 млрд грн при доході 43,8 млрд грн [3]. За даними Державної служби статистики України, у 2023 році збитковими були понад 32,6% підприємств у сфері промисловості, що є найбільшим показником за останні п'ять років [2]. Згідно з опитуванням Європейської Бізнес Асоціації, 47% компаній вважають нестачу ліквідності ключовою загрозою для стабільного функціонування, а 28% – відзначають критичне зниження попиту на товари та послуги [4].

Зростання частки збиткових підприємств у промисловості України вказує на необхідність впровадження ефективного антикризового управління. Підприємства повинні адаптуватися до нових умов, впроваджуючи стратегічні зміни, що дозволять не лише вижити в кризовий період, але й забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Після впровадження антикризових заходів критично важливим є постійний моніторинг змін та оцінка їх ефективності. Це дозволяє вчасно виявляти нові загрози та коригувати стратегію. Проте головним результатом цього етапу є не просто повернення до стабільної роботи, а саме формування засад сталого розвитку. Антикризове управління є не статичним процесом, а динамічною системою, що постійно адаптується до мінливих умов. Успішне подолання кризи закладає фундамент для переходу від стратегії виживання до стратегії сталого розвитку. Це вимагає від підприємств не лише ефективного реагування на загрози, але й до пошуку нових підходів, застосування інновацій та інтеграції принципів сталого розвитку. Підприємства, які зможуть здійснити цей перехід, не тільки виживуть у кризові часи, але зможуть мати конкурентні переваги..

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Socio-economic and management concepts: collective monograph / Krupelnyska I., etc. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021. 660 p. Available at : DOI- 10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.I
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Opendatabot. Аналітика щодо державних підприємств України у 2024 році. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/state-companies-2024>.
4. European Business Association. Business Climate Survey 2024. URL: <https://eba.com.ua>